

УДК 316.43

DOI 10.18372/2786-5487.1.16673

Філатов Андрій Олександрович

аспірант кафедри педагогіки, методики викладання іноземних мов
й інформаційно-комунікаційних технологій,
Київський національний лінгвістичний університет,
м. Київ, Україна

Кучер Наталія Василівна

аспірантка кафедри педагогіки, методики викладання іноземних мов
й інформаційно-комунікаційних технологій,
Київський національний лінгвістичний університет,
м. Київ, Україна

РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО ПРОСТОРУ

***Анотація.** У статті проаналізовано напрями реформування вищої освіти України у контексті створення єдиного європейського освітньо-наукового простору. Встановлено, що до цих напрямів слід віднести: упровадження змішаного формату навчання як поєднання аудиторних занять з дистанційними заняттями; підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у процесі неформальної освіти й самоосвіти щодо підвищення їхнього рівня цифрової компетентності; впровадження фінансової автономії, яка дозволить залучити приватні кошти, розвивати прикладні галузі науки, підвищити якість освіти; орієнтація структури та змісту освітніх програм, навчальних планів і робочих програм на міжнародні перспективи підготовки фахівців.*

***Ключові слова:** вища освіта, компетентність, реформування, цифровізація*

***Annotation.** The article analyzes the directions of reforming higher education in Ukraine in the context of creating a single European educational and scientific space. It is established that these areas should include: the introduction of a mixed format of education as a combination of classroom classes with distance learning; training of scientific and pedagogical workers in the process of non-formal education and self-education to increase their level of digital competence; introduction of financial autonomy, which will attract private funds, develop applied fields of science, improve the quality of education; orientation of the structure and content of educational programs, curricula and work programmes on the international perspectives of training.*

***Key words:** higher education, competence, reform, digitalization*

Політика України у науково-освітній сфері має велике значення щодо забезпечення розвитку людського капіталу з метою отримання економічної вигоди у вигляді сталого зростання життя суспільства. Досягнення цієї мети потребує узгоджених управлінських рішень та довгострокових освітніх інвестицій. Нажаль, українська освіта сьогодні не відповідає ані запитам з боку суспільства, ані освітнім потребам особистості, ані світовим тенденціям розвитку освітніх систем. Саме тому на рівні держави необхідно здійснити системну трансформацію освітньої сфери для забезпечення її нової якості на всіх рівнях: від дошкільної освіти – до вищої, післядипломної освіти та освіти дорослих.

Структурна реформа економіки, особливо суттєве зменшення частки промисловості, значна міграція населення та старіння населення є одними із важливих умов реформування й розвитку вищої освіти в Україні. Ускладнення виробничих процесів і відповідні реформи у системі професійної освіти також здійснюють вплив на розвиток вищої освіти в країні.

Вища освіта сьогодні набуває в Україні стрімких темпів розвитку, що пов'язано передусім з існуючим запитом суспільства на отримання професії, з потребою розвивати ті ключові компетентності, які визначають соціально-

професійну мобільність фахівців і дозволяють успішно адаптуватися до різних соціально-професійних спільнот у мінливих соціальних та економічних умовах.

Теоретичний аналіз праць українських науковців О. Аніщенко, Л. Лук'янової, С. Прийми [1] з різних аспектів розвитку освіти у світі та О. Самодумської [3] з питань неформальної освіти показав, що впровадження освітніх інновацій у вищу освіту з метою її розвитку пов'язано з державним і соціальним визнанням необхідності цього впровадження, з усвідомленням науково-педагогічними працівниками постійного професійного розвитку в процесу формальної, неформальної й інформальної освіти. Так неформальна освіта передбачає від викладача вмінь розвивати (або створювати умови для розвитку) у студентів критичне мислення, самоаналіз власної професійної діяльності, настанову на продуктивну діяльність, навички самоосвіти, уміння бачити суперечності, прогнозувати наслідки власної освітньої діяльності.

Метою нашої статті стало вивчення напрямів реформування вищої освіти України у контексті створення єдиного європейського освітньо-наукового простору.

Сьогодні в Україні є всі передумови для комплексного аналізу реформування вищої освіти. Однак, цілісна картина щодо стратегій реформування вищої освіти в сучасних умовах наразі відсутня. Дедалі стає очевидним, що на порядку денному стає досягнення національною вищою освітою нових якісних характеристик, які відповідають вимогам міжнародних освітніх стандартів.

Зазначимо такі напрями розвитку вищої освіти, що відмічені у міжнародному звіті «Горизонт 2019», як : 1) навчання за освітніми модулями і рівнями; 2) перепроєктування освітнього простору до сучасних вимог; 3) змішаний формат навчання [2]. Підкреслимо, що саме в умовах соціальних змін необхідно масштабувати змішаний формат навчання студентів у закладах вищої освіти. Вважаємо, що впровадження в освітній процес закладу вищої освіти дистанційного та змішаного навчання у певній послідовності є ключовою ознакою його конкурентоспроможності.

На нашу думку, до основних напрямів реформування вищої освіти України в умовах цифровізації варто віднести: 1) упровадження змішаного формату навчання як поєднання аудиторних занять з дистанційними заняттями; 2) підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у процесі неформальної освіти й самоосвіти щодо підвищення їхнього рівня цифрової компетентності; 3) суттєве значення має зміна правової форми функціонування закладів вищої освіти, впровадження фінансової автономії, яка дозволить залучити приватні кошти, розвивати прикладні галузі науки, підвищити якість освіти; 4) орієнтація структури та змісту освітніх програм, навчальних планів і робочих програм на міжнародні перспективи підготовки фахівців.

З метою якісного забезпечення вищезазначених напрямів реформування вищої освіти науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти України мають володіти спеціальними компетенціями, під якими розуміємо сукупність спеціальних прийомів, технологій і форм організації освітньої діяльності студентів. З нашої точки зору, компетентність викладача закладу вищої освіти проявляється, перш за все, в розумінні ролі неперервної освіти як чинника особистісного і професійного розвитку, у ставленні до студентів як до партнерів, що передбачає врахування вікових та індивідуальних особливостей, професійних потреб і мотивації до освітньої діяльності студентів, а також у ставленні викладача до себе як до педагога, який працює з зі студентською молоддю, що вимагає критичної самооцінки рівня професійної майстерності і постійної самоосвітньої діяльності.

Таким чином, необхідно відзначити, що ці напрями реформування вищої освіти є актуальними. Водночас зазначимо, що закладам вищої освіти необхідно також враховувати розширення власної автономії для підвищення якості викладання та навчання й упровадження змішаного навчання щодо надання освітніх послуг студентам.

Проведене дослідження не вичерпує огляд зазначеної проблеми. Особливо перспективним може бути дослідження реформування системи підготовки наукових кадрів в Україні.

Список використаних джерел

1. Аніщенко О., Лук'янова Л., Прийма С. Неформальна освіта дорослих – освітній тренд ХХІ століття. *Рідна школа*, 2017, С. 11–12, 3–7.
2. EDUCAUSE Horizon Report: 2019 Higher Education Edition (2019) / Bryan Alexander, Kevin Ashford-Rowe, Noreen Barajas-Murphy, Gregory Dobbin, Jessica Knott, Mark McCormack, Jeffery Pomerantz, Ryan Seilhamer, and Nicole Weber. The New Media Centers. 44 p. from <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2019/4/2019horizonreport.pdf?la=en&hash=C8E8D444AF372E705FA1BF9D4FF0DD4CC6F0FDD1>
3. Samodumska O.L. Leading subjects of non-formal adult education in Ukraine. *Vědecký časopis Aktuální pedagogika*, 2019. P. 2–3, 45–50.